

II. EGYETEMTÖRTÉNET

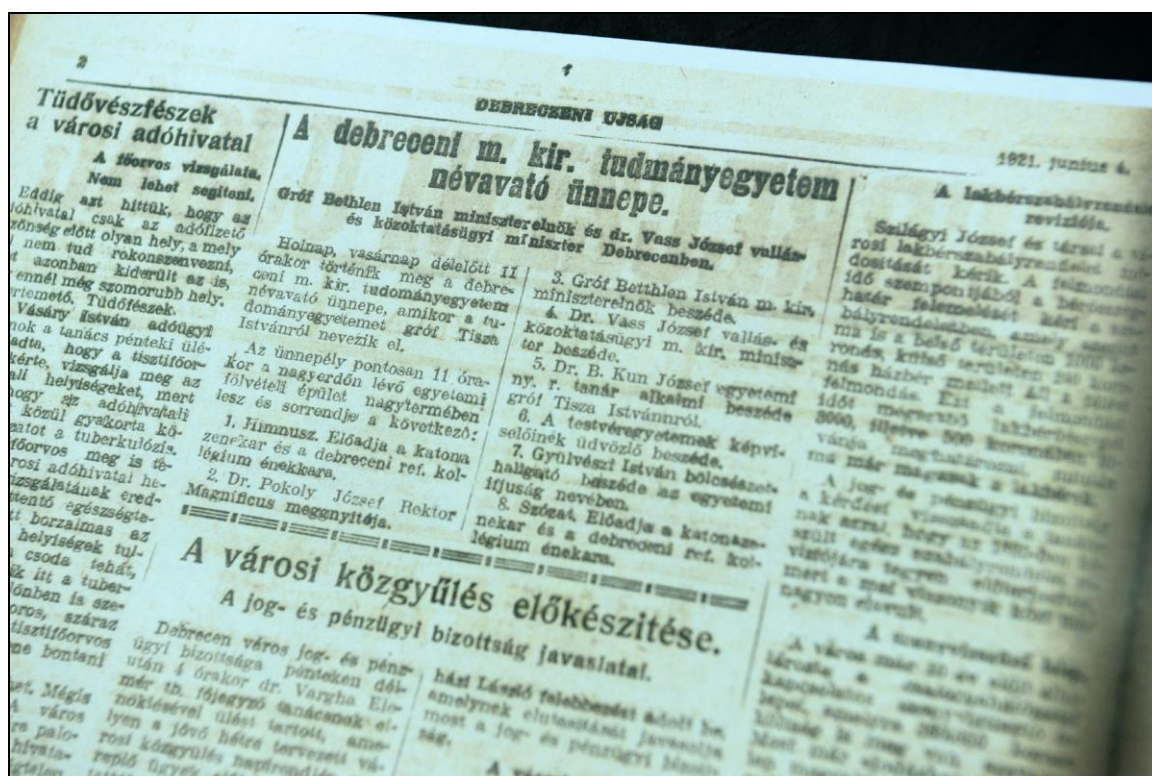
Béres Zsuzsa

BÉRES ZSUZSA

TISZA ISTVÁN NÉVADÓÜNNEPÉLY A DEBRECENI EGYETEMEN

Éppen 100 esztendeje annak, hogy 1921. VI. 5-én, vasárnap országos és helyi méltóságok, a Tisza-család tagjai, a tudományos élet, valamint a diákság képviselőinek jelenlétében megrendezték a Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem névadó ünnepségét. Az intézmény a tragikusan elhunyt egykori miniszterelnök, gróf Tisza István nevét vette fel. Az ötlet felvételétől, annak engedélyeztetésétől az ünnepélyig alig fél év telt el. Az intézmény 1945-ig viselte az egyetem 1912-es alapításában elévülhetetlen érdemeket szerzett egykori debreceni diák nevét.

1. kép A debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem névadó ünnepét beharangozó írás a helyi újság egyik hasábján ¹

¹ DEBRECENI ÚJSÁG 1921. VI. 4: 2.

1. A kezdeményezés

„Holnap, vasárnap délelőtt 11 órakor történik meg a debreceni m. kir. tudományegyetem névavató ünnepe, amikor a tudományegyetemet gróf Tisza Istvánról nevezik el. Az ünnepély (...) a nagyerdőn lévő egyetemi fölvételi épület nagytermében lesz.”² – írta előző napi híradásában, 1921. június 4-én a Debreczeni Ujság.

Barabási Kun József jogászprofesszor kezdeményezte még 1920 decemberében, hogy Debrecen egyeteme a Református Kollégium egykori diákja, az intézmény létrejöttében elvülhetetlen érdemeket szerző egykori miniszterelnök, Tisza István nevét vegye föl.³

Pokoly József, az egyetem rektora felkarolta a javaslatot, amelyet mind a négy kar, majd az Egyetemi Tanács is támogatott az 1921. évi január hó 28-án tartott XI. rendes ülésén. Ahogyan a kormányzóhoz eljuttatott előterjesztés fogalmazott: „...annak kegyes engedélyezése (...), hogy egyetemünk a magyar nemzeti eszméért vértanú halált halt gróf Tisza Istvánról, aki egyetemünk létrejötte körül annyi érdemet szerzett – neveztessek el s így egyetemünk jövőben a Debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem nevet viselhesse és ezzel az elnevezéssel élhessen.”⁴

2. Előkészületek

Az engedély 1921. IV. 11. napján kelt. Az egyetem vezetése pedig kitűzte az ünnepély 1921. VI. 5-i időpontját. „Meghívó a debreceni m. kir. Tudományegyetemnek gróf Tisza Istvánról való elnevezése alkalmából 1921 június 5-én, vasárnap d.e. 11 órakor a Nagyerdőn lévő egyetemi felvételi épület nagytermében tartandó névavató ünnepélyre. A debreceni m. kir. Tudományegyetem Rectora és Tanácsa.”⁵ – olvasható a korabeli egyetemi évkönyvben az invitálás eredeti szövegezése.

A meghívást elfogadta és az eseményt megtisztelte jelenlétével – többek között – gróf Bethlen István miniszterelnök, a kormány képviselőjében Vass József kultuszminiszter és Bernolák Nándor népjóléti és munkaügyi miniszter. A Magyar Tudományos Akadémiát

² DEBRECZENI UJSÁG 1921. VI. 4: 2.

³ MUDRÁK JÓZSEF – KIRÁLY SÁNDOR 2012: 65.

⁴ A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM ÉVKÖNYVE ÉS ALMANACHJA 1920/1921: 45.

⁵ A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM ÉVKÖNYVE ÉS ALMANACHJA 1920/1921: 46.

Balogh Jenő főtitkár, az Országos Tisza Emlékbizottságot Beöthy Zsolt és Kozma Andor képviselte. Jelen voltak a testvéregyetemek delegáltjai, eljöttek a budapesti, kolozsvári és pozsonyi tanárok, Debrecen város, valamint az egyházi, iskolai, katonai, polgári, kulturális és gazdasági egyesületek, hatóságok, érdekképviseletek reprezentánsai, a nagyközönség és természetesen a diákság.

Az ünnepségen a Tisza-család jelenléte is számítottak a szervezők – derült ki a Pesti Napló rövid híradásából: „Az ünnepélyen a Tisza-család részéről özvegy ifj. gróf Tisza István és családja, valamint báró Radvánszky Béla lesz jelen. Gróf Tisza István özvegye gyen-gélkedésével mentette ki magát.”⁶

6 Szombat

PESTI NAPLÓ

1921 június 4.

NAPI HIREK

Házassági tilalom készül a betegek ellen Ausztriában

Bécs, június 3.

Az osztrák közegészségügyi tanácsban dr. Tandler orvosnádér jelentést tett egy törvénytervezetről, amely Ausztriában külön egészségügyi engedélyhez kötné ezentúl a házasságot. Más szóval ez azt jelenti, hogy Ausztriában csak azok nőülhetnek, akik előzetesen orvosi vizsgálatnak vetették alá magukat és ezen lajchnak, „házasságképesnek” nyilatkoztattak. Dr. Tandler orvosnádér a készülő törvénytervezetről a következőkben nyilatkozott:

— Arról van szó, hogy bizonyos betegségeket végre is leküzdünk. A nembelegeségekről, a fűdő-vésztől van szó, amelyeknek házasság útján való továbbterjedését meg kell akadályozni. A közegészségügyi tanács egy-egy külön hármashozottsága, csupa elsőrangú szakember, most tanulmányozza a részletes tervezet elkészítése céljából a kérdést.

— Elvileg a következő vezérgondolat hat át

— A debreceni Tisza István-egyetem névavató ünnepélye. Debrecenből telefonálják lapunknak: Vasárnap meg végre országos jellegű ünnepség keretében a debreceni Tisza István-egyetem névavatója. Az ünnepélyen a Tisza-család részéről özvegy ifj. gróf Tisza István és családja, valamint báró Radvánszky Béla lesz jelen. Gróf Tisza István özvegye gyen-gélkedésével mentette ki magát, az ünnepélyen Biharvármegye is. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága ma táviratban értesítette dr. Pokoly Józsefet, a debreceni tudomány-egyetem rektorát, hogy elhunyt vezérigazgatójának, Láncey Leónak emlékére ötszáz ezer korona átutalást tesz a debreceni Tisza István-egyetem menza-alapja javára.

— Az osztrák állami színházak döflejtje. Bécsből telefonálják tudósítónk: Az 1921-iki év második feléről közzétett államháztartási előirányzat megállapítja, hogy az osztrák állami színházak deficitje 97,2 millió koronát tesz ki. A kiadásokból 70,9 millió korona a személyzet javadalmazására, 16,3 millió korona a nyugdíjakra, 2,0 millió korona a dobjék kiadásokra esik.

— Jaj, de meleg van! Ez az a bizonyos június eleji kánikula, amire a legrégibb irásokban emlékeznek. Az emberek svédülnek az utcán, amely ugy a napos, mint az árnyékos oldalon egyaránt ahhoz a bizonyos gőzfürdőhöz hasonlítat. A műveltek azt mondják hogy „hőhullám”, a kevésbé műveltek csak ennyit szuszognak: „nem lehet kibírni”. A nagy meleg kétségtelenül hat a memóriákra is, aminek okosan szóló bizonyítéka, hogy senki sem akar most visszaemlékezni a demesztő téli napokra, amikor nem volt egy kocka szentünk, vagy egy hasáb fánk és egy dideregünk az utcán és a szobában, ahogyan most szenvedünk a melegtől. Amennyire lehet, könnyünk sorsunkon. A kalapunkat a kezünkben viseljük, a kabátunkat kigomboljuk, hőgyeink fátyolszerűen valamit öltenek magukra, amit csak némi tulzással lehet ruhának nevezni és alig várjuk a jótékony 21-ik órát, amikor a nap elvonnul és a zórába mehetünk, ahol — ha azótt kapunk — zenező mellett megpróbálkozhatunk a hűsüléssel. Ma harmadéktől meleg volt Budapesten, mint június elején alig volt még példa. Akartunk beszélgetni erről a kérdésről Rau Gótló székornánybiztos nyári helyettesével, a Meteorologiai intézettel és felhívtuk telefonon a 40-41-et és a 84-80-et. Egyik szám sem felelt. Ugy látjuk a Földrajz Pál

— Felmentették a császárhű osztrák legionáriusokat. Bécsből telefonálják lapunknak: Ma évet az a tárgyalás, melyet az ugynevezett császárhű osztrák legionáriusok vezetői ellen katonai szolgálatra való jogtalan toborzás miatt folytatott Valamennyi vádlott tiszte bizonyították hiány miatt felmentették. Az ügyész felelőbesséssel élt a ítélet ellen.

— Jeritza Mária amerikai vendég szereplése. Bécsből telefonálják lapunknak: Művészkörökben éltérjedt hírek szerint Jeritza Mária, a kitűnő operatőreszkendő a jövő színházi évadban Amerikából meggy hosszabb vendég szereplésre. A művész Korngöld Erich „Halott város” című operájában lép fel, amelyet német nyelven fogják bemutatni Newyorki operában.

— Mennyibe kerül az olcsó nyaralás Németországban? A német lapokban tanulságos kimutatást olvasunk arról, hogy mennyiért lehet olcsó nyaralni Németországban. A napi ellátási költség beleértve lakást is, átlag 30—35 márká, persze nem fűtött helyeken, nem is elsőrangú szállókban, de egyszerű, polgári igényeknek megfelelően. Táblázatos kimutatást is közölnek a lapok, hogy Berlinből számított harmadosztályú utikkal séggel együtt egy, illetve két személy részére miképpen kerül három hetes nyaralás a költségekkel együtt. Dr. Gál Jenő intéz. kérdéseket a tanuhoz, aki a kérdések során egyes állításait állandóan módosítja. Kéri Pál kérdéseire tanu elmondja, hogy az október 31-ére virradó éjjel Fényes leszerelt egy menetszázadó a köruton. Éjjel egy óra tájban az Astoria előtt tizenöt husz esőtörő egy negyvenórán át lőtt a tömegre, melynek folytán sok sebesült és halott is volt. Ezután Fényes László intéz. több kérdést a tanuhoz és végül megkérdi tőle igaz-e az, hogy elmebetegség miatt hosszabb ideig kezetés alatt állott. Tanu ezt tagadja. Dr. Szilassy Pál királyi ügyész a tanu megkezdését kéri, amit a vádlottak és védők ellenznek. A bíróság a tanu megkezdését, majd az elnök a tárgyalást felbontja és folytatást holnap reggelre tűzi ki.

— Pétervári árák. Egy szentpétervári tanár leveleiből való ez a pár épületes adat. Szentpétervárott a burgonya kilója 2400 szovjetrubel, a kenyér kilója 5000 szovjetrubel, a káposzta kilója 12.000 szovjetrubel. Ezzel szemben a tanár ur havi fizetése is szápen fest: 500.000 szovjetrubel káp havonként, de persze nem tud belőle megélni és hetenkint kétszer-háromszor vidékre utazik, ahol néhány gyereknek magánórát ad, de nem pénzért, hanem élelmiszert. Elképzelhető, mennyi szovjetrubel kell nyomni a orosz bankoprésnak, ha csak minden egyes tanárnak havonként félmillió szovjetrubel jár.

2. kép A debreceni Tisza István-egyetem névadó ünnepélyéről szóló cikk a Pesti Naplóban⁷

⁶ PESTI NAPLÓ 1921. VI. 4: 6.

⁷ PESTI NAPLÓ 1921. VI. 4: 6.

A névadón végül egyedül báró Radvánszky Béla, Tisza István unokaöccse képviselte a családot.⁸ Időközben azonban végleges formát öltött a rendezvény programja is, amely ugyancsak az egyetem korabeli évkönyvében olvasható:

1. Himnusz. Előadja a m. kir. debreceni 11. gyalogezred zenekara és a debreceni református kollégium énekkara
2. Dr. Pokoly József Rector Magnificus megnyitója
3. Gróf Bethlen István m. kir. Miniszterelnök beszéde
4. Dr. Vass József vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter beszéde
5. Dr. Barabási Kun József egyetemi ny. r. tanár alkalmi beszéde gróf Tisza Istvánról
6. A testvéregyetemek képviselőjének üdvözlő beszéde
7. Gyülvészi István bölcsészhallgató beszéde az egyetemi ifjúság nevében
8. Szózat. Előadja a m. kir. 11. gyalogezred zenekara és a debreceni református kollégium énekkara⁹

A Debreceni Ujság az ünnepség napján egyaránt több cikket szentelt az eseménynek. A „Gróf Bethlen István miniszterelnök Debrecenben” című, „Az egyetem-avató ünnepély” alcímű írásból a nagyközönség is értesülhetett a részletes programról. Emellett arról is, hogy milyen protokolláris szabályok szerint zajlik majd a miniszterelnöki látogatás.

„Gróf Bethlen István miniszterelnök magához kérte Hubert Ottó debreceni főispánt a debreceni fogadtatás és az egyetemi ünnepséggel kapcsolatos egyéb dolgok megbeszélése végett. A miniszterelnök és a miniszterek vasárnap reggel fél ötkor érkeznek meg szalonkocsijukban a debreceni pályaudvarra. A kocsiban maradnak... A miniszterelnök csak délelőtt fél-tizenegykor hagyja el szalonkocsiját. A vasútállomáson díszszázad lesz felállítva (...) Üdvözlő beszédek mellőzésével csak egyszerű bemutatkozás formájában történik a fogadtatás. Aztán (...) a városi fogatokon kihajtatnak az egyetemépülethez, ahol az egyetemi tanács díszben várja az érkezőket s megkezdődik az ünnepély.”¹⁰

⁸ A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM ÉVKÖNYVE ÉS ALMANACHJA 1920/1921: 46.

⁹ A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM ÉVKÖNYVE ÉS ALMANACHJA 1920/1921: 46-47.

¹⁰ DEBRECENI UJSÁG 1921. VI. 5: 3.

3. kép Gróf Bethlen István miniszterelnök debreceni látogatásáról szóló egyik cikk a Debreceni Ujságban ¹¹

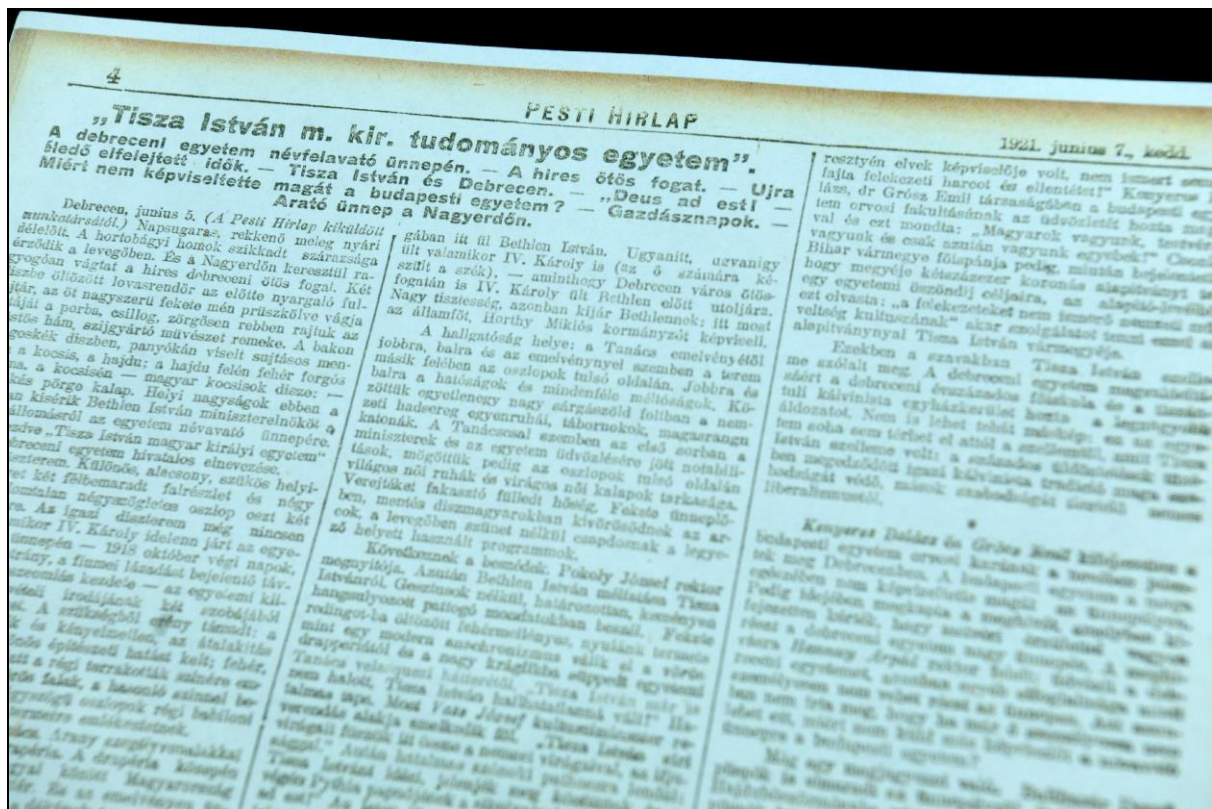
3. Az ünnepély

A Pesti Hírlap ekképpen számolt be az ünnepély kezdetéről: „...a Nagyerdőn keresztül ragyogóan vágat a híres debreceni ötös fogat. Két diszbe öltözött lovasrendőr az előtte nyargaló fullajtár, az öt nagyszerű fekete mén prüszkölve vágja patáját a porba... A bakon világoskék diszben, panyókán viselt sujtásos mentében a kocsis, a hajdu... Helyi nagyságok ebben a kocsiban kísérik Bethlen István miniszterelnököt a vasúti állomásról az egyetem névavató ünnepére.” ¹²

De a Debreceni Ujság is természetesen vezércikket jelentetett meg címdalán „Tisza-egyetem” címmel. „Debrecen az iskolák városa – ahogyan mondani szokták – két nagyszabású kulturünnepével vonta magára a héten a magyar közvélemény figyelmét. Az egyik a Kegyes-Tanítórend debreceni gimnáziumának kétszáz esztendősi jubileuma volt. Ehhez páro-

¹¹ DEBRECENI UJSÁG 1921. VI. 5: 3.

¹² PESTI HÍRLAP 1921. VI. 7: 4.

4. kép A Pesti Hírlap korabeli közlése az eseményről¹³

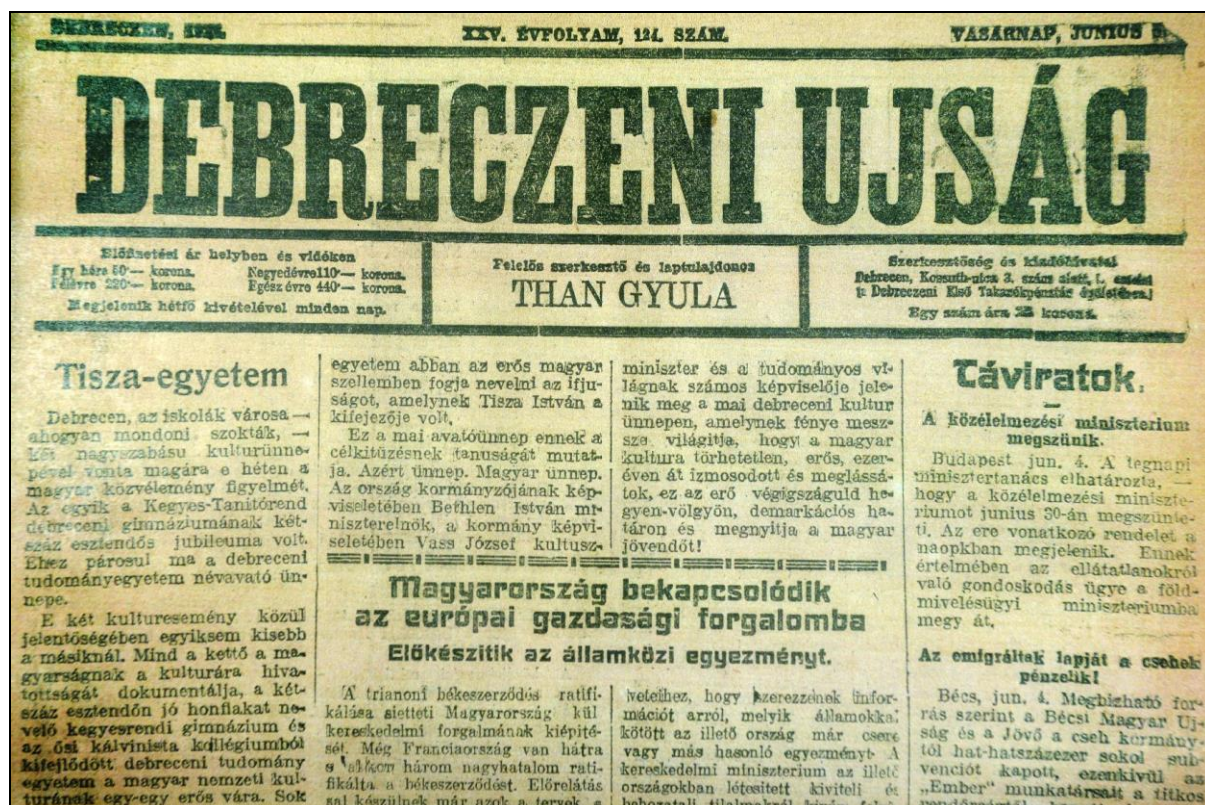
„*...sul ma a debreceni tudományegyetem névfelavató ünnepélye. A két kultúresemény közül jelentőségében egyik sem kisebb a másikkal. Mind a kettő a magyarságnak a kultúrára hivatottságát dokumentálja, a kétszáz esztendőn jó honfiakat nevelő kegyesrendi gimnázium és az ősi kálvinista kollégiumból kifejlődött debreceni tudományegyetem a magyar nemzeti kultúrájának egy-egy erős vára... Örömmel látjuk, hogy a debreceni tudományegyetem Tisza István gróf nevét írja a homlokára... Legszebb emlékezés lesz őrá az, ha a róla elnevezett tudományegyetem abban az erős magyar szellemben fogja nevelni az ifjúságot, amelynek Tisza István a kifejezője volt.*”¹⁴

„*Vasárnap zajlott le fényes ünnepség keretében a debreceni tudományegyetemnek Tisza István-egyetemmé avatása... Künn, a nagyerdei egyetemépületben folyt le a szép kultúrnap, amelyen résztvettek a magyar tudományos világ képviselői, hatóságok, az egyházak,*

¹³ PESTI HÍRLAP 1921. VI. 7: 4.

¹⁴ DEBRECENI UJSÁG 1921. VI. 5: 1.

5. kép A helyi újság beszámolója az eseményről¹⁵

iskolák... Pontosan 11 órára volt kitűzve az ünnepély kezdete ez időben pontosan föl is zendült a Hymnus fohászos melódiája.”¹⁶ – írta címdalán „A debreceni tudományegyetem névavató ünnepe” című beszámolójában úgyszintén a Debreczeni Ujság.

A nemzeti ének elhangzása után megnyitó beszédével az intézmény rektora kezdte a szónoklatok sorát: „... egyetemünk nem 'nevet' keresett magának... nem az volt a célja, hogy az alapítása körül oly sok érdemet szerzett nagy férfiú iránt a hála adóját lerója... Mi magunkat akartuk biztosítani a hazá s a nemzet ügyének szolgálatára rendelt hivatásunkban akkor, midőn a gróf Tisza Istvánban testet öltött nemzeti eszme, eszmény s erővel magunkat elválaszthatatlan frigyben lekötöttük.”¹⁷ – fogalmazott Pokoly József. – „...az ő nevének egyetemünk nevébe való beillesztése bennünket egyenesen lekötötte az ő nyomdokai követésére... A Tisza István-Tudományegyetem név tehát nekünk cél és útmutató: a nemzet életéért, jövő dicsőségéért magunkra vállalt teher s ennek hordozására képessé tevő erő... Mikor a debre

¹⁵ DEBRECZENI UJSÁG 1921. VI. 5: 1.

¹⁶ DEBRECZENI UJSÁG 1921. VI. 7: 1.

¹⁷ A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM ÉVKÖNYVE ÉS ALMANACHJA 1920/1921: 46., 49-50.

*cení m. kir. Tudományegyetem engedélyt kért arra, hogy elnevezésében Tisza István nevét beilleszthesse tiszta tudatában volt annak, hogy ez a lépése... örök időkre szól.”*¹⁸ – hangsúlyozta a rektor.

A szónoklatok sorában másodikként Bethlen István miniszterelnök beszéde következett. *„Tisza István koporsójára alig borult rá a szemfedő és máris az ő hírnevéről, az ő dicsőségétől visszhangzik az ország. Már is azt látjuk, hogy ő nem halott, hanem halhatatlanná vált. És ma, mikor mi itt összegyűltünk azért, hogy nevének, dicsőségének egy új oltárt emeljünk a magyar kultúrán, akkor azt kell mondanom, hogy jól teszi Debrecen városa, hogy az ő dicsőséges nevével kereszteli el ezt az egyetemet. (...) Mikor tehát a mai napon... az ő emlékére építjük fel Debrecen városában az új egyetemet, a magyar kultúrának új templomát, azt kívánom: Tisza Istvánnak ne csak neve tündököljön az egyetem kapujának bejárata felett, hanem verjen gyökeret itt Tisza szelleme és hazafisága is. Legyen azokban, akik ott tanítani és tanulni fognak, mert így tudom és bízom benne, hogy az egyetem olyan férfiakat fog nevelni, amilyen Tisza István volt.”*¹⁹ – zárta beszédét a miniszterelnök.

Vass József vallás- és közoktatásügyi miniszter, majd Barabási Kun József beszédét követően Beóthy Zsolt az Országos Tisza-emlékbizottság üdvözlését tolmácsolta az egyetemnek, Balogh Jenő, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára a tudományos testület, Kenyeres Balázs orvos, tanár a Pázmány által alapított budapesti egyetem és annak orvostudományi tanártestülete, Csengery János egyetemi tanár pedig a kolozsvári és a pozsonyi egyetemek nevében üdvözölte a megjelenteket a névadó alkalmából.

Kovács Nagy János bihari főispán köszöntésével egyidejűleg átadta Bihar megye 200 ezer koronás alapítványának alapítólevelét, hogy annak kamataiból a Tisza-egyetem szegény sorsú diákok tanulmányait támogassa. Pokoly József az alapítólevél átvételekor bejelentette, hogy a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank az intézmény menzája javára 500 ezer koronás alapítványt tett.²⁰ Ez utóbbi felajánlásról a Pesti Napló is beszámolt. Mint írták: *„A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága táviratban értesítette dr. Pokoly Józsefet, a debreceni tudományegyetem rektorát, hogy elhunyt vezérigazgatójának, Lánczy Leónek emlékére öt-száz ezer koronás alapítványt tesz a debreceni Tisza István-egyetem menza-alapja javára.”*²¹

¹⁸ A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM ÉVKÖNYVE ÉS ALMANACHJA 1920/1921: 46., 49-50.

¹⁹ A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM ÉVKÖNYVE ÉS ALMANACHJA 1920/1921: 46., 52-53.

²⁰ DEBRECZENI UJSÁG 1921. VI. 7: 2.

²¹ PESTI NAPLÓ 1921. VI. 4: 6.

6. kép A helyi újság beszámolója a debreceni tudományegyetem névadó ünnepéről ²²

Az ünnepségen a diákság nevében Gyülvérszi István bölcsészhallgató régi debreceni diákviselőként öltözve szólalt fel, majd az összejövetel a Szózáttal zárult. Ezt követően Vass József kultuszminiszter, Bernolák Nándor népjóléti miniszter, valamint a magas rangú vendégek megtekintették az egyetemi épületet, az ünnepség helyszínét, amelynek 1918-as avatásán részt vett az uralkodó IV. Károly és felesége Zita királyné is. ²³

4. Kitekintés

Mivel az egyetem Főépületét 1927-ben kezdték építeni, így természetes, hogy a névadó ünnepség helyszíne a Klinika felvételi épülete volt. Helyszíni tudósításában a Pesti Hírlap tudósítója – Benda Jenő – érdekességként, ironikus stílusban említette meg az épület hiányosságait. „A diszterem. Különös, alacsony, szűkös helyiség, amelyet két félbemaradt falrészlet és négy vagy öt idomtalan négyszögletes oszlop oszt két egyenlő félre... És amikor IV. Károly idelelt

²² DEBRECENI UJSÁG 1921. VI. 7: 1.

²³ Lásd bővebben: BÉRES ZSUZSA 2018: 7-47.

járt az egyetem fölavató ünnepén... a klinikák betegfölvételi irodájának két szobájából rögtönöztek egyet. A szükségből erény támadt: a terem bárha szűk és kényelmetlen, az átalakítás után egészen különös építészeti hatást kelt...”²⁴

A beszámoló az egyetem Tanácsának szemléletes bemutatásával folytatódott, hasonló hangnemben: „...az emelvényen ünnepi díszben ül a rektor a dékánok és prodékánok társaságában. A bibor háttérben kilenc gyöngyszürke alak... A fejüknek különös ódon keretet ad egy hatalmas prémes körgallér, amelyre még egy háromszögű fehér vászon gallér borul... A nyakukban sárga fénynyel sziporkázó láncon a rájuk ruházott hatalom jelképe... Minden lánc, minden jelvény bronz, de szomorúan és tragikusan értékesebb, mintha arany volna. Mert ez a bronz a végső katasztrófára vezetett nagyszerű győzelmes csaták pünkösdi királyságának az emléke: harctéren zsákmányolt ellenséges ágyuk bronz. (...) Bibor háttérben, duzzadó prémekek és háromszögű gallérok spanyol grandokra emlékeztető ódon díszében olyanok így ők kilencen... mintha Velázquez egy festménye jelennék meg elevenen előttünk.”²⁵

Az egyetemi évkönyv beszámolója a beszédek idézésével ért véget, azonban a korabeli helyi és országos sajtó munkatársai fontosnak tartották, hogy tudósítsanak a protokolláris eseményt követő kötetlenebb programokról is. „Délután háromnegyed 2 órára volt kitűzve a társasébred, amely az Arany Bika-szálloda nagytermében zajlott le.”²⁶ – írta beszámolójában a Debreczeni Ujság. A programra csaknem 150-en voltak hivatalosak. Várták a bankettre Bethlen István miniszterelnököt is, aki azonban korábban elfogadta Szomjas Gusztáv főispán invitálását, így nála ebédelt. „Nem sok hujja volt a 4 órának, amikor dr. Vass József kultuszminiszter asztalt bontott. A miniszterelnök és a kultuszminiszter este visszautaztak a fővárosba.”²⁷ – zárult a helyi lap tudósítása.

A Pesti Hírlap pedig még arról is beszámolt, hogy este az étterem egyik sarkában Beöthy Zsolt és Balogh Jenő Tisza István nótáit húzatták maguknak Magyar Imrével, Tisza kedvenc primásával...²⁸ Az egyetem egészen 1945-ig viselte Tisza István nevét.

²⁴ PESTI HÍRLAP 1921. VI. 7: 4.

²⁵ PESTI HÍRLAP 1921. VI. 7: 4. Megjegyzés: Az egyetemi jelképekkel kapcsolatban lásd bővebben: BÉRES ZSUZSA 2020: 7-17.

²⁶ DEBRECZENI UJSÁG 1921. VI. 7: 2.

²⁷ DEBRECZENI UJSÁG 1921. VI. 7: 2.

²⁸ PESTI HÍRLAP 1921. VI. 7: 4. Megjegyzés: Az eseményről – országos jelentősége ellenére – a kutatás jelenlegi állása szerint nem található korabeli felvétel a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Egyetem-történeti Fotótárában, a Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helytörténeti Részlegében, a Déri Múzeum gyűjteményében, a Magyar Távirati Iroda fotóarchívumában, a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtárában, a Református Kollégium Nagykönyvtárában és a korabeli elérhető filmhíradók között sem

Irodalomjegyzék

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM ÉVKÖNYVE ÉS ALMANACHJA

- 1921 *Az ünnepély előzményei és lefolyása.* A Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem évkönyve és almanachja az 1920-21. tanévről. Első rész: Egyetemi ünnepélyek és az ott elhangzott beszédek III. Az egyetem névavató ünnepélye 1. Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem Nyomda. 45-46.
- 1921 *Az ünnepély meghívója és programja (sic!)* A Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem évkönyve és almanachja az 1920-21. tanévről. Első rész: Egyetemi ünnepélyek és az ott elhangzott beszédek III. Az egyetem névavató ünnepélye 2. Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem Nyomda. 46-47.
- 1921 *Dr. Pokoly József Rector Magnificus megnyitó beszéde.* A Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem évkönyve és almanachja az 1920-21. tanévről. Első rész: Egyetemi ünnepélyek és az ott elhangzott beszédek III. Az egyetem névavató ünnepélye 3. Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem Nyomda. 49-50.
- 1921 *Gróf Bethlen István m.kir. miniszterelnök beszéde.* A Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem évkönyve és almanachja az 1920-21. tanévről. Első rész: Egyetemi ünnepélyek és az ott elhangzott beszédek III. Az egyetem névavató ünnepélye 4. Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem Nyomda. 52-53.

BÉRES ZSUZSA

- 2018 *A Debreczeni Magyar Királyi Tudományegyetem avatása – 2018. október 23.* Cívisporta II. évfolyam, 2. szám. In: Dr. HORVÁTH PÉTER és BALOGH LÁSZLÓ (Szerk.): Debrecen. 7-47.
- 2020 *Az egyetemi díszjelvények története.* Cívisporta IV. évfolyam, 2. szám. In: Dr. HORVÁTH PÉTER és BALOGH LÁSZLÓ (Szerk.): Debrecen. 7-17.

DEBRECZENI UJSÁG

- 1921 *Debreczeni Ujság*. 1921. június 4. XXV. évfolyam 123. szám 2.
1921 *Debreczeni Ujság*. 1921. június 5. XXV. évfolyam 124. szám 1., 3.
1921 *Debreczeni Ujság*. 1921. június 7. XXV. évfolyam 125. szám 1-2.

MUDRÁK JÓZSEF – KIRÁLY SÁNDOR

- 2012 *Felépítés, működés, oktatás, tudományos munka. A megalakulástól az egyetem szétdarabolásáig. (1914–1949/1950.) A Debreceni Egyetem története 1912-2012.* In: OROSZ ISTVÁN (Főszerk.): *Debreceni egyetemi Kiadó. Debrecen. 57-114.*

PESTI HÍRLAP

- 1921 *Pesti Hírlap*. 1921. június 7.– XLIII. évfolyam 122. szám 4.

PESTI NAPLÓ

- 1921 *Pesti Napló*. 1921. június 4. LXXII. évfolyam 120. szám 6.

Képjegyzék

A DEBRECENI MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNYEGYETEM NÉVADÓ ÜNNEPÉT BEHARANGOZÓ ÍRÁS

- 1921 *Debreczeni Ujság*. 1921. június 4. XXV. évfolyam 123. szám 2.

A DEBRECENI TISZA ISTVÁN-EGYETEM NÉVADÓ ÜNNEPÉLYÉRŐL SZÓLÓ CIKK

- 1921 *Pesti Napló*. 1921. június 4. LXXII. évfolyam 120. szám 6.

A HELYI ÚJSÁG BESZÁMOLÓJA A DEBRECENI TUDOMÁNYEGYETEM NÉVADÓJÁRÓL

- 1921 *Debreczeni Ujság*. 1921. június 7. XXV. évfolyam 125. szám 1.

A HELYI ÚJSÁG BESZÁMOLÓJA AZ ESEMÉNYRŐL

- 1921 *Debreczeni Ujság*. 1921. június 5. XXV. évfolyam 124. szám 1.

A PESTI HÍRLAP KORABELI KÖZLÉSE AZ ESEMÉNYRŐL

1921   *Pesti Hírlap*. 1921. június 7.– XLIII. évfolyam 122. szám 4.

GRÓF BETHLEN ISTVÁN MINISZTERELNÖK DEBRECENI LÁTOGATÁSA

1921   *Debreczeni Ujság*. június 5. XXV. évfolyam 124. szám. 3.

